

Ярослав Іванович ЧАЙКОВСЬКИЙ

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри банківської справи
Тернопільський національний економічний університет,
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46020, Україна
E-mail: slawik1966@gmail.com

**РЕОРГАНІЗАЦІЯ БАНКІВ ЯК НАПРЯМОК РЕФОРМУВАННЯ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

Анотація

Метою статті є обґрунтування реорганізації банків шляхом їх злиття, поглинання та приєднання як найбільш дієвих інструментів реформування банківської системи України.

Методика дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є основні положення сучасної економічної теорії щодо реорганізації банків, економічного аналізу, праці вітчизняних і зарубіжних учених в сфері злиття та поглинання банків. Зокрема, у статті при дослідженні ефективності реорганізації банків використовувалися методи індексний, експертних оцінок і нормативний. Розробка рекомендацій щодо вдосконалення механізмів реорганізації, підвищення ліквідності та платоспроможності банків здійснювалася з використанням методів систематизації й узагальнення, багатофакторного аналізу. При обґрунтуванні конкретних напрямків оздоровлення банків та розробці рекомендацій щодо вдосконалення процесів злиття і поглинання банків використано методи вибірки статистичних даних, групувань та системно-структурного аналізу.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у наступному:

- дістало подальшого розвитку дослідження методів злиття, поглинання і приєднання залежно від організаційно-правового типу власності банківських установ, що реорганізуються, зокрема публічних акціонерних товариств;
- удосконалено основні методологічні принципи реорганізації банків шляхом злиття, приєднання і поглинання.

Практичне значення. Проведене автором узагальнення вітчизняного досвіду реорганізації банків, понять щодо злиття, приєднання поглинання банків, основних методологічних принципів реорганізації банків можуть бути використані при подальшому вдосконаленні нормативно-правової бази щодо банківської діяльності.

Основні положення та висновки, отримані в ході дослідження, можуть бути використані для підвищення ефективності операцій злиття, приєднання і поглинання в банківському секторі України.

Пропозиції щодо вдосконалення процесів злиття, приєднання і поглинання банків можуть бути використані банками при вдосконаленні власних систем стратегічного та оперативного управління.

Ключові слова: банківська система, банки, реорганізація банків, злиття, поглинання, приєднання, консолідація, концентрація, ліквідність, платоспроможність, капіталізація, конкурентоспроможність.

Ярослав Иванович ЧАЙКОВСКИЙ

**РЕОРГАНИЗАЦИЯ БАНКОВ КАК НАПРАВЛЕНИЕ РЕФОРМИРОВАНИЯ
БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ**

Аннотация

Целью статьи является обоснование реорганизации банков путем их слияния, поглощения и присоединения как наиболее действенных инструментов реформирования банковской системы Украины.

Методика исследования. Теоретической и методологической основой исследования являются основные положения современной экономической теории относительно реорганизации банков, экономического анализа, труды отечественных и зарубежных ученых в сфере слияний и поглощений банков. В частности, в статье при исследовании эффективности реорганизации банков использовались методы индексный, экспертных оценок и нормативный. Разработка рекомендаций по совершенствованию механизмов реорганизации, повышения ликвидности и платежеспособности банков осуществлялась с использованием методов систематизации и обобщения, многофакторного анализа. При обосновании конкретных направлений оздоровления банков и разработке рекомендаций по совершенствованию процессов слияния и поглощения банков использованы методы выборки статистических данных, группам и системно-структурного анализа.

Научная новизна полученных результатов заключается в следующем:

- получило дальнейшего развития исследование методов слияния, поглощения и присоединения в зависимости от организационно-правового типа собственности банковских учреждений, которые реорганизуются, в частности публичных акционерных обществ;

- усовершенствованы основные методологические принципы реорганизации банков путем слияния, присоединения и поглощения.

Практическое значение. Проведенное автором обобщения отечественного опыта реорганизации банков, понятий по слиянию, присоединению поглощения банков, основных методологических принципов реорганизации банков могут быть использованы при дальнейшем совершенствовании нормативно-правовой базы по банковской деятельности.

Основные положения и выводы, полученные в ходе исследования, могут быть использованы для повышения эффективности операций слияния, присоединения и поглощения в банковском секторе Украины.

Предложения по совершенствованию процессов слияния, присоединения и поглощения банков могут быть использованы банками при совершенствовании собственных систем стратегического и оперативного управления.

Ключевые слова: банковская система, банки, реорганизация банков, слияния, поглощения, присоединения, консолидация, концентрация, ликвидность, платежеспособность, капитализация, конкурентоспособность.

Iaroslav CHAIKOVSKIY

PhD, Associate Professor, Associate Professor, Department of Banking,
Ternopil National Economic University
str. Lvivska, 11, Ternopil, Ukraine
E-mail: slawik1966@gmail.com

THE REORGANIZATION OF BANKS AS DIRECTION OF REFORMATION OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE

Abstract

Aim of the article is to justify the reorganization of banks through mergers, acquisitions and joining as the most effective tool to reform the banking system of Ukraine.

Research Methodology. Theoretical and methodological basis of research is the basic provisions of modern economic theory on the reorganization of banks, economic analysis, works of local and foreign scientists in the field of mergers and acquisitions of banks. In particular, the study of the effectiveness of Article reorganization of banks index used methods, expert assessments and regulatory settlement. Recommendations for improving the mechanisms of reorganization, increase liquidity and solvency of banks was carried out using the methods of ordering and generalization of multivariate analysis, regulatory settlement and balance. In justification of specific areas of rehabilitation of banks and development of recommendations to improve the process of mergers and acquisitions of banks used methods of sample statistics classified and system-structural analysis.

Methods of study. The theoretical and methodological basis of research is the basic provisions of modern economic theory concerning reorganization of banks, of economic analysis, works of local and foreign scientists in sphere of mergers and acquisitions of banks. In particular, in article during the study of the effectiveness of reorganization banks were used index method, methods of expert assessments and a normative. Developing recommendations concerning improvement of mechanisms of reorganization, increase liquidity and solvency of banks was carried out using the methods of systematization and generalization, of multivariate analysis. For justification of specific directions of rehabilitation of banks and development of recommendations concerning improvement of mergers and acquisitions of banks were used methods of statistical sampling, grouping and system-structural analysis.

Scientific novelty of the results consists in the following:

- obtained the further development the research of methods mergers, acquisitions and joining depending on the legal nature of the ownership of banking institutions, which are reorganized, particular of joint stock companies;
- improved basic methodological principles of reorganization of banks by merger, consolidation and acquisitions.

Practical meaning. Conducted by the author generalization national experience reorganization of banks, concepts merger, takeover, acquisitions of banks, of basic methodological principles of reorganization of banks can be used for further improvement of the legal framework for banking activities.

Basic provisions and conclusions obtained in the study can be used to improve the operations of merger, consolidation and acquisitions in the banking sector of Ukraine.

Proposals to improve the processes of merger, acquisition and takeover of banks can be used by banks in improving their own systems of strategic and operational management.

Keywords: banking system, banks, bank restructuring, mergers, acquisitions, acquisition, consolidation, concentration, liquidity, solvency, capitalization, competitiveness.

JEL Classification: G 210

Постановка проблеми. Банківська система є основним елементом економіки держави. Нестабільність банківської системи, зокрема банкрутство банків, несе ризики для вкладників і кредиторів банківських установ та може спричинити недовіру до економічної політики уряду та вітчизняної валюти.

У 2014 році Україна пережила безпрецедентне поєднання політичної, фінансово-економічної та банківської криз. Зокрема, ВВП скоротився на 6,7 %, збитки банківського сектору склали майже 53 млрд. грн., споживча інфляція стрімко зросла до 24,9 %, офіційний курс гривні знизився відносно долара США на 97,3 %, євро – на 74,2 % та ін. [5].

За 2014 рік кількість банків, які мають банківську ліцензію Національного банку України, скоротилася з 180 до 163 банків. Протягом року було визнано неплатоспроможними 33 банки, по 17 з яких були прийняті рішення про ліквідацію. Станом на 1 жовтня 2015 року в Україні кількість банків, які мають банківську ліцензію, становила 122 [5]. Ліквідація банків призводить до зниження надійності, фінансової стійкості та довіри до банківської системи. Одним із ключових завдань реформування банківської системи України, на нашу думку, є не ліквідація банківських установ, а їх реорганізація, яка направлена на фінансове оздоровлення, підвищення рівня капіталізації, ліквідності та платоспроможності банків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання реорганізації банків шляхом злиття та поглинання розглядали такі вітчизняні науковці, як С. Д. Богма [1; 2], Я. О. Гусев [2], І. В. Краснова [3], М. Я. Лисенко [4], А. В. Нікітін [3], Н. В. Радова [8], О. І. Скоробогач [9], П. Б. Чурило [11], Н. С. Яременко [12] та ін. Проте питання реформування банківської системи України шляхом реорганізації банків через злиття, поглинання та приєднання в умовах банківської кризи залишаються не вирішеними.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування реорганізації банків шляхом їх злиття, поглинання та приєднання як найбільш дієвих інструментів реформування банківської системи України.

Об'єктом дослідження є процес реорганізації банків як напрям реформування банківської системи.

Предметом дослідження є удосконалення реорганізації банків шляхом їх злиття, поглинання та приєднання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реорганізація є головним напрямком реформування банківської системи України з метою наступного проведення заходів з підвищення фінансової стійкості, капіталізації, конкурентоспроможності та ресурсного потенціалу банків і формування оптимальної їх кількості.

У статті 26 Закону України «Про банки і банківську діяльність» сказано: «Банк може бути реорганізований за рішенням власника банку. Реорганізація банку здійснюється через злиття, приєднання, виділення, поділ банку, перетворення його організаційно-правової форми» [7].

Для подальшого реформування банківської системи України актуальним є підвищення рівня капіталізації банків завдяки їх реорганізації шляхом злиття, поглинання та приєднання.

У Положенні Національного банку України про особливості реорганізації банку за рішенням його власників зазначено, що злиття банків – виникнення нового банку- правонаступника з передаванням йому згідно з передавальними актами всього майна, всіх прав та обов'язків двох або більше банків одночасно з їх припиненням ($A + B = C$), а приєднання банків – припинення одного або більше банків з передаванням ним/ними згідно з передавальним актом усього його/їх майна, прав та обов'язків іншому банку- правонаступнику ($A + B = A$) або ($A + B = B$) [6].

Слід зазначити, що у банківському законодавстві України відсутній термін «поглинання».

На думку І. В. Краснової, А. В. Нікітіна при поглинанні акції або активи банку, що поглинаються, стають власністю покупця. При цьому банк продовжує функціонувати [3].

Прикладами поглинання у банківській системі України є участь іноземних та вітчизняних інвесторів у реорганізації та капіталізації вітчизняних банків шляхом купівлі їх акцій.

На нашу думку, у банківському законодавстві України доцільно виокремити термін «поглинання банку».

Процеси злиття, поглинання та приєднання банків передбачають збільшення розміру капіталу через об'єднання кількох індивідуальних капіталів в один, зменшення кількості банків з одночасним зростанням концентрації банків, що залишилися [4, с. 431].

У процесі злиття і поглинання на банківському ринку відбувається і консолідація та концентрація банківського капіталу.

Необхідність консолідації капіталу у вітчизняній банківській системі зумовлена [5; 11]:

- великою кількістю діючих банків (на 1 жовтня 2015 року – 122);
- низьким рівнем статутного капіталу. 88 банків третьої і четвертої груп мають статутний капітал до 500 млн. грн., у т. ч. 20 банків четвертої групи – менше 120 млн. грн.

Методи злиття і поглинання залежать від організаційно-правового типу власності банківських установ, що реорганізуються.

Згідно Закону України «Про банки і банківську діяльність» банки в Україні створюються у формі публічного акціонерного товариства або кооперативного банку [7]. В Україні всі банки є публічними акціонерними товариствами. Саме тому всі угоди проходять у чотирьох формах продажу акцій, зокрема:

1. Метод повного продажу, який характеризується купівлею контрольного пакету акцій, що складає більше 90% всіх акцій, в результаті чого банківська установа стає власністю покупця.

2. Продаж банку з подальшим спільним веденням бізнесу.

3. Ринковий продаж акцій шляхом їх розміщення на внутрішніх фондових площадках.

4. Публічне розміщення акцій (IPO) українських банківських установ на світових фондових біржах [1, с. 226; 3].

Зазначені вище методи дозволяють залучити банкам додаткові кошти для своєї подальшої діяльності.

Перший метод повного продажу є найбільш поширеним.

Другий метод є досить специфічним через належність банківських установ до певних промислових груп, внаслідок чого купівля відбувається разом із рахунками корпоративних клієнтів. Покупець не зацікавлений у повній купівлі такого банку, адже після його приєднання клієнти будуть залишатися в розпорядженні попередніх власників.

Третій метод є найбільш привабливим та ефективним для середніх і великих банків, чії акції обертаються без обмежень на ринку, при необхідності підвищення капіталізації.

Вигідність четвертого методу обумовлюється при необхідності збільшити капітал до відповідного обсягу і не бути проданим стратегічному інвестору. IPO має бути пріоритетним напрямом розвитку внутрішнього фінансового ринку, як альтернатива залучення стратегічних інвесторів та прямих продаж [3].

У свою чергу, незалежно від обраного методу продажу банківські установи отримували, навіть під час фінансової кризи, значні прибутки від продажу акцій іноземним інвесторам, адже вартість українських банків була досить високою, а в окремих роках – навіть дещо завищеною.

Відповідно до «Стратегії Національного банку України щодо реструктуризації та реорганізації банків у стані фінансової скрути», основними методологічними принципами реорганізації банків мають бути [10]:

1. Пріоритетність інтересів суспільства, держави і банківської системи загалом та вкладників і кредиторів перед інтересами окремого банку.

2. Досягнення сегеративності – результативні показники діяльності новостворених банків мають бути кращі, ніж банків, що реорганізуються.

3. Застосування реорганізації як засобу активного оздоровлення проблемних банків.

4. Підвищення фінансової стійкості банків.

5. Забезпечення безперервної роботи банків, які реорганізуються.

6. Здатність банків-учасників реорганізації виконувати вимоги Національного банку України щодо формування статутного капіталу, дотримуватись економічних нормативів, забезпечувати беззбиткову діяльність.

На нашу думку, доцільно доповнити дані принципи наступними:

- професійний підхід до розробки кожного етапу реорганізації банків;
- законодавче обмеження у процесах реорганізації банків для іноземних інвесторів;
- удосконалення системи державного регулювання та контролю з боку НБУ та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб процесів реорганізації в банківській системі України.

В Україні, як і в інших країнах світу, для процесів злиття, поглинання та приєднання властива хвилеподібна тенденція, що зумовлено, насамперед, циклічністю розвитку світової та національної економік.

У розвитку реорганізації банків в Україні можна виокремити декілька етапів. Слід зазначити, що на всіх етапах відбувалася реорганізація банків шляхом зміни їх організаційно-правової форми, зокрема державні банки перетворювалися у комерційні, типу акціонерних товариств та товариств з обмеженою відповідальністю, які потім перетворювалися у відкриті акціонерні товариства, а згодом у публічні акціонерні товариства. Існували в Україні і кооперативні банки.

На першому етапі, який тривав з 1991 року і до фінансової кризи 1998 року, відбувалося перетворення державних банків у комерційні.

Другий етап, який тривав після кризи з 1999 року по 2004 рік характеризувався об'єднанням вітчизняних банків. З початку 1999 року по 2004 рік відбулось більше 10 процесів злиття та приєднання банків [9, с. 63].

Третій етап тривав з 2005 року по 2009 рік. Починаючи з 2005 року спостерігається активізація ринку угод злиття та поглинання банків в Україні за участю іноземних інвесторів [2, с. 47]. Насамперед це може пояснюватися лібералізацією банківського законодавства у сфері проникнення іноземного капіталу [8, с. 205-206].

Так, у 2005 році однією з перших значних угод була угода про купівлю АППБ «Аваль» групою «Raiffeisen International», група «BNP Parabis Group» (Франція) придбала 51% акцій АКІБ «УкрСиббанк» за 325 млн. дол. США, північно-європейська фінансова група Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) придбала більше 98% акцій банку АЖІО [2, с. 47; 11].

Загалом у 2005-2009 роках завершено 32 угоди зі злиття й поглинання.

Починаючи з 2009 року активність цих процесів знижується у декілька разів. Це може пояснюватися світовою фінансовою кризою [8, с. 205-206].

На четвертому етапі, який розпочався після кризи і триває з 2010 року по даний час, відбувається активізація на ринку злиття, поглинання та приєднання банків.

Ситуація 2010–2014 років характеризується укладанням угод злиття, поглинання та приєднання в банківській системі України між банками чотирьох груп і банками всередині кожної групи, об'єднанням вітчизняних банків та виходом іноземних інвесторів з банківського ринку.

Таким чином, в Україні ринок злиттів, поглинання та приєднання в банківській системі відновлюється після кризи.

Якщо в докризовий період ринок злиттів, поглинання та приєднання в Україні характеризувався високими темпами розвитку, то в період кризи та після неї характеризується повільним відновленням [12].

До того ж за нових умов він стає більш цікавим, оскільки кожна угода не є стандартною, а унікальною. Сучасні угоди мають обдуманний та виважений зміст і не характеризуються згодою покупців переплачувати заради частки на ринку.

Інтерес до наших банківських установ у докризовий період пояснюється високими темпами зростання вітчизняної банківської системи, зокрема щорічним зростанням активів, загалом, і кредитного портфелю банків, зокрема. Однак після кризи фінансовий стан банків,

зокрема реорганізованих, погіршується, зобов'язання зменшуються, що не сприяє активному відродженню процесів злиття, поглинання та приєднання в банківській системі України. Також стримуючим чинником відновлення процесів реорганізації банків є зниження та неможливість об'єктивно оцінити вартість банківської установи.

Неефективними прикладами реорганізації у банківському секторі України, на нашу думку, є процеси злиття, поглинання та приєднання банків, після яких банки- правонаступники одержували не прибутки, а збитки, в окремі з них була введена тимчасова адміністрація, у наступному оголошені неплатоспроможними і в кінцевому підсумку виведені з ринку шляхом ліквідації. До таких прикладів можна віднести банки, які були утворені шляхом реорганізації, зокрема АТ «Банк «Таврика», АКБ «Автокразбанк», ПАТ «КБ «Надра», АТ «Брокбізнесбанк», АТ «Дельта Банк» та ін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі проведеного дослідження методів та процесу злиття, поглинання і приєднання можна зробити наступні висновки щодо шляхів удосконалення процесів реорганізації банківських установ в Україні.

1. Основними цілями при реорганізації банків шляхом злиття, поглинання та приєднання для іноземних інвесторів є вихід на український ринок, а для вітчизняних інвесторів – підвищення конкурентоспроможності та платоспроможності, збільшення капіталу.

2. Аналіз досвіду реорганізації українських банківських установ свідчить, що першими у черзі на злиття, поглинання та приєднання є банки, створені під певне підприємство чи галузь у випадку погіршення економічної ситуації, в яких працюють підприємства цієї галузі та сама галузь.

3. У більшості випадків іноземні інвестори купували великі банки, які мають розгалужену мережу. Слід зазначити, що на сьогодні актуальною є тенденція до злиття вітчизняних банків, де об'єднуються не тільки банки першої (найбільші) і другої (великі) груп, а й банки третьої (середні) і четвертої (малі) груп. На нашу думку найбільші та великі банки будуть купувати малі, що в результаті призведе до зменшення загальної кількості банківських установ в Україні та зростання рівня концентрації банківського капіталу.

4. Рівень присутності іноземних банків в Україні досить високий, однак нові угоди вже не укладаються в мільярдах доларів США, як до кризи. Прослідковується тенденція виходу іноземного капіталу з українського банківського сектору. Кількість банків, створених за участю іноземного капіталу на 1 жовтня 2015 року, досягла 40, або 32,8 % від 122 банків, які мають банківську ліцензію, з них 18, або 45,0%, становлять банки зі 100-процентним іноземним капіталом.

5. У сучасних умовах іноземний власник виступає як покупцем, так і продавцем банку. Незважаючи на зміну інтересів іноземних учасників у процесі реорганізації, все ж таки іноземні банки та компанії через більші фінансові можливості та більший досвід у процесах реорганізації банків будуть виступати основними учасниками на ринку злиттів, поглинань та приєднання банків в Україні.

6. В Україні важливу роль в реорганізації банків і консолідації банківського капіталу відіграє іноземний капітал. Загалом, іноземний капітал позитивно впливає на розвиток та становлення банківської системи України. У той же час негативні наслідки впливу іноземних інвесторів реорганізацію банків та на консолідаційні процеси у вітчизняній банківській системі можна нівелювати за допомогою державного регулювання та контролю за процесами злиття, поглинання і приєднання вітчизняних банків.

7. На сьогодні, у зв'язку з високими макроекономічними ризиками інтерес до вітчизняних банків з боку іноземних інвесторів залишається низьким. Тому основні операції з реорганізації банків здійснюються за рахунок активності українських інвесторів.

8. Ринок злиттів, поглинання та приєднання в банківській системі України має типову після кризову тенденцію. Переважною більшістю укладених угод є продаж менше, ніж 50% акцій банку. Також показовим є те, що високою є частка приєднання у загальній кількості

реорганізаційних угод, що вказує на наявність у банківській системі України неплатоспроможних банків.

9. НБУ проводить політику, що сприяє укрупненню банків, на що вказує підвищення вимог до мінімального розміру регулятивного капіталу до 500 млн. грн.

10. Перспективність та успішність банків після реорганізації також залежить від професіоналізму та досвіду спеціалістів на кожному етапі розробки. Даний шлях розвитку дозволить банкам перейти на принципово новий рівень, а використання досвіду неефективних та невдалих процесів злиття, поглинання та приєднання допоможе уникнути багатьох стратегічних і тактичних прорахунків.

11. Злиття, приєднання та поглинання володіють цілим рядом переваг. Основним з них, мотивуючим чинником до проведення цих методів реорганізації, є синергетичний ефект, що виражається у створенні додаткової вартості від злиття, поглинання чи приєднання.

12. НБУ доцільно розробити систему ефективного моніторингу та оцінки угод злиття, приєднання та поглинання банків, у першу чергу, за участю іноземних компаній та банків.

Таким чином, в умовах банківської кризи, коли значна кількість банків ліквідується, необхідним є пошук шляхів реформування банківської системи України з метою зменшення банкрутства банків через їх реорганізацію, що сприятиме зростанню довіри до банківської системи загалом і до кожного банку зокрема. На сучасному етапі головними напрямками реформування національної банківської системи, на нашу думку, є активізація процесів злиття приєднання і поглинання банків з метою підвищення їх капіталізації до вимог законодавства щодо розміру статутного капіталу та вимог НБУ щодо мінімального розміру регулятивного капіталу, сприяння неплатоспроможним банкам у легшому виході з фінансової скрути.

Список літератури

1. Богма С. Д. Проблеми та перспективи консолідації капіталу в банківській системі України [Текст] / С. Д. Богма // Науковий вісник ДДМА. – 2011. – № 1. – С. 223-228.

2. Гусев Я. О. Вплив іноземного капіталу на консолідаційні процеси в банківській системі України [Текст] / Я. О. Гусев, С. Д. Богма // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. Праць / Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України. – Харків, 2012. – Вип. 1 (12). – С. 46-49.

3. Краснова І. В. Стратегічна реорганізація банківської системи України [Текст] / І. В. Краснова, А. В. Нікітін // Економіка сьогодення: актуальні питання і перспективи. – 2013. – № 2. – С. 69-79.

4. Лисенко М. Я. Перспективи консолідації банківської системи України [Електронний ресурс] / М. Я. Лисенко // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2012. – Вип. 27, Т. 1 – С. 430-435. – Режим доступу: http://tpe.econot.univ.kiev.ua/data/2012_27_1/Zb27_1_55.pdf.

5. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту : <http://www.bank.gov.ua>.

6. Положення про особливості реорганізації банку за рішенням його власників [Електронний ресурс] : постанова Правління НБУ : прийнята 27.06.2008 року № 189 / Національний банк України. – Офіційний текст. – Режим доступу до постанови : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0845-08>

7. Про банки і банківську діяльність : закон України : прийнятий 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіційний текст. – Режим доступу до закону : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>.

8. Радова Н. В. Оцінювання ефективності банківських злиттів і поглинань [Текст] / Н. В. Радова // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 10 (136). – С. 203-211.

9. Скоробогач О. Стан і тенденції розвитку процесів злиття і поглинання у банківській системі України [Електронний ресурс] / О. Скоробогач // Вісник Української академії

банківської справи. – 2011. – № 1(30). – С. 62-66. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6927/1/Skorobohach.PDF>.

10. Стратегія Національного банку України щодо реструктуризації і реорганізації банків у стані фінансової кризи [Електронний ресурс] : постанова Правління НБУ : схвалена 01.12.1998 р. № 502 / Національний банк України. – Режим доступу до постанови : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0502500-98>.

11. Чурило П. Б. Стан здійснення угод злиття і поглинання в банківській системі України [Електронний ресурс] / П. Б. Чурило // Економічний простір. – 2010. – № 41. – С. 171-183. – Режим доступу: http://www.lib.nau.edu.ua/Journals/3_27_2010/Churilo.pdf.

12. Яременко Н. С. М&А в банківському секторі України: останні тенденції [Електронний ресурс] / Н. С. Яременко // Ефективна економіка. – Дніпропетровськ, 2011. – №9. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=705>.

References

1. Bohma, S. D. (2011). "Problems and prospects of consolidation of capital in the banking system of Ukraine", *Scientific herald of the DDMA*, № 1, pp. 223-228.
2. Gusev, Ia. O. and Bohma, S. D. (2012) "The influence of foreign capital on consolidation processes in the banking system of Ukraine", *Financial and credit activities: problems of theory and practice: collection of scientific papers*, Vol. 1 (12), pp. 46-49.
3. Krasnova, I. V. and Nikitin, A. V. (2013) "Strategic reorganization of the banking system of Ukraine", *The economy today: actual issues and prospects*, № 2, pp. 69-79.
4. Lysenko, M. Ia. (2012) "Prospects for consolidation of the banking system of Ukraine", *Theoretical and applied economic issues*, Vol. 27, T. 1, pp. 430-435, available at : <http://nauka.zinet.info/6/malynovska.php>.
5. The official website of the National Bank of Ukraine, available at : <http://www.bank.gov.ua>.
6. Regulations on the peculiarities reorganization of the bank by its owners decision, NBU Board Resolution, adopted 27.06.2008, № 189, The National Bank of Ukraine, Official text, available at : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0845-08>.
7. About Banks and Banking: the law of Ukraine, adopted 07.12.2000 № 2121-III, Parliament of Ukraine, Official text, available at law : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>.
8. Radova, N. V. (2012) "Evaluation of the effectiveness of bank mergers and acquisitions", *Actual problems of economy*, № 10 (136), pp. 203-211.
9. Skorobohach, O. (2011) "Status and trends of mergers and acquisitions in the banking system of Ukraine", *Bulletin of Ukrainian Academy of Banking*, № 1 (30), pp. 62-66, available at : <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6927/1/Skorobohach.PDF>.
10. The strategy of the National Bank of Ukraine on the restructuring and reorganization of banks in the financial crisis, Resolution of NBU, approved 01.12.1998 № 502, National Bank of Ukraine, available at to the resolution : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0502500-98>.
11. Churilo, P. B. (2010) "Condition transactions mergers and acquisitions in the banking system of Ukraine", *The Economic space*, 41, pp. 171-183, available at : http://www.lib.nau.edu.ua/Journals/3_27_2010/Churilo.pdf.
12. Iaremenko, N. S. (2011) "M & A in the banking sector of Ukraine: Recent Trends, The effective Economy", №9, available at : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=705>.